

KÖKSAL, Dinçay
Çeviri Eğitimi: Kuram ve Uygulama
Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2005, XII+154 s.
ISBN: 975-591-562-1

Tanıtan:
Ali Osman ÖZTÜRK ve Nevide AKPINAR DELLAL
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Çeviri yüzyıllardır farklı dil ve kültürler arasında bir köprü rolü üstlenmiş, farklı dil ve kültürlerin birbirlerine yakınlaşmasına zemin hazırlayan bir araç olmuştur. Günümüzde uluslar ve kültürler arasında yaşanan yoğun ilişkiler çeviri çalışmalarının önemini daha da artmasına neden olmuştur. Son kırk yıldır ise çeviri bilim dalı olma yolunda ilerlemektedir. Hem çeviri alanı ve çalışmalarının bilim dalı olma çabası hem de uluslararası ve kültürler arası arenada yaşanan yoğun ilişkiler birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de 20. yüzyılın son çeyreğinde üniversitelerde “çeviri bölümlerinin” kurulmasıyla sonuçlanmıştır.

1997 yılında kabul edilen sekiz yıllık kesintisiz ‘zorunlu eğitim yasa’sına göre Eğitim Fakültelerinde ders müfredatları değişmiş ve 1998-1999 eğitim-öğretim yılında yürürlüğe konulan yeni ders programlarında “yabancı dil eğitimi bölümlerinin” 5. ve 8. dönemlerde 3'er saat çeviri dersi yer almaktadır. Bu yasayla, daha önceyle karşılaştırıldığında, çeviri derslerinin saati azaltılmış olmakla birlikte, üniversitelerde Çeviri Bölümlerinin kurulması ayrı bir disiplin haline gelmesi bir takım tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Örneğin filoloji ve öğretmenlik bölümlerinde verilen çeviri dersleri, çeviri bölümlerinde çalışan ve bu konuda tezler ve makaleler yazan uzmanlarca mı verilecek, yoksa bu dersler için “yabancı dil eğitimi uzmanı” olmak yeterli midir?

Prof. Dr. Tahir Balcı “Eğitim Fakültelerinin Yabancı Diller Eğitimi Bölümlerindeki Çeviri Derslerinin Çeviri Uzmanlarınca Verilmesi ve Ölçme Değerlendirme Üzerine” (1999) adlı yazısında bu konuyu ele alarak, öğretmenlik bölümlerindeki çeviri derslerinin çeviri uzmanlarınca verilmesinde birçok sakınca görmektedir. Aşağıda da irdelenen bir çok gerekçeyi öne sürerek bu derslerin “yabancı dil eğitimi uzmanlarınca” verilmesi gerektiğini savunmaktadır: Ona göre öğretmenlik bölümlerindeki birkaç saatlik çeviri dersleri, yabancı dil eğitiminin amaçları doğrultusunda biçimlendirilmelidir.

Eğitim Fakülteleri “Yabancı Diller Eğitimi” bölümlerindeki” birkaç saatle sınırlandırılmış “çeviri dersleri” ile “Çeviri” bölümlerindeki verilen çeviri derslerinin amaç ve kapsamının aynı olması beklenemez Balcı’ya göre. Bu derslerde çeviri, dil öğrenmeyi destekleyecek salt bir alıştırma biçimidir, amaç olmaktan öte sadece bir araçtır. Diğer bir ifadeyle bu derslerde verilecek bilgi ve beceriler, dört becerinin geliştirilmesi ve dilbilgisini öğretme amaçlı olmalıdır. Genel dilbilgisinin pekiştirilmesinde, sözcük kullanımı becerisini geliştirmede, metin bağlamlarını çözümlemede bir araç olmalıdır. Buna göre piyasada çevirmen olarak da çalışabilecekleri veya iş bulamama sıkıntısı varsayımından yola çıkarak, öğrencilere çeviri uzmanlık bilgileri kazandırmanın, hiçbir zaman “Yabancı Diller Eğitimi” bölümlerinin amacı olması beklenemez ve bu gerçekçi bir yaklaşım değildir. Zaten böyle bir çaba gösterilse de bu kısa ders saati içinde öğrencilere tam bir çeviri yeti ve becerisi kazandırılmasının olanaksız olduğu açıktır.

Yabancı dil eğitimi bağlamında çeviri derslerinin temel sorunlarına değinerek Tahir Balcı görüşlerini aşağıdaki şekilde açıklar (1999: 5-13): Eğitim Fakülteleri Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dallarındaki çeviri derslerinin kuramdan uygulamaya doğru değil, uygulamadan kurama doğru bir yol izlemesi gerektiği düşüncesini dile getirir. Bu bölümlerde

kuramsal bilgi, uygulama sırasında önemli olduğu ölçüde yeri geldikçe verilebilir. Bu bölümlerde kuram hiçbir zaman uygulamaya üstün gelmemelidir. Bu bölümlerdeki mevcut biçimiyle çeviri derslerinde karşılaşılan ana sorun, sözcük ve metin boyutunda dilbilgisi ve anlamlandırma sorunudur. Öğrenci çeviri yaparken bu sorunları çözmeye çalışacak, belki kendisi de kendine uygun çözüm stratejileri geliştirerek kabul edilebilir bir çeviri üretmiş olacaktır. Üreteceği çevirinin amacı kesin uygunluk değildir; anlama, anlamlandırma ve kaynak dilde ya da erek dilde doğru metin oluşturabilme becerisini göstermektedir. Bu nedenle de yabancı dil eğitimi konusunda yeterli formasyona sahip, dil sorunu olmayan ve iyi bir kültür birikimi oluşturabilen her öğretim elemanı yabancı dil eğitimi amaçlı çeviri dersini yürütebilir. Ancak bu dersi veren öğretici, dil öğretimi ve öğreniminde çeviriden nasıl yararlanılacağına ilişkin somut teknik ve stratejileri tanımak ve bunları eğitim ortamları için geliştirmek durumundadır.

Bu yazıyla bu anlamda bir boşluğu dolduracak ve “Yabancı Diller Eğitimi” bölümlerinde okutulan “çeviri” derslerini alan öğrenciler ve bu dersi veren öğretim elemanlarına yardımcı olacak kaynak bir kitap Prof. Dr. Dinçay Köksal tarafından hazırlanmıştır: **“Çeviri Eğitimi. Kuram ve Uygulama”**.

Köksal kitabında, hem öğrenci hem de öğretici için yabancı dil eğitiminde çeviriden nasıl yararlanılacağına ilişkin somut teknik ve stratejileri irdeliyor.

“Birinci bölümde”, “çeviri ve çeviri kuramlarıyla” ilgili genel bilgiler verilirken, okuyucu, “ikinci bölüm”de, “çevirinin kuramsal sorunları ve çözüm önerileri” konusunda aydınlatılıyor. “Üçüncü bölümde” “çeviribilimin diğer bilimsel disiplinlerle ilişkisi” ele alınıyor. “Dördüncü bölüm” ise genel olarak “çeviri eğitimi” ve “yabancı dil öğrenme ve öğretmede çevirinin yeri” vb. konulara odaklanmıştır. Kitapta “Çeviri eğitimi”, “yabancı dil öğrenme ve öğretmede çevirinin yeri”, “yabancı dil öğretiminde çeviri ve temel iletişim becerileri arasındaki yeri”, “yabancı dil eğitimi bölümlerindeki öğrencilerin ve öğretim elemanlarının çeviriye ilişkin görüşleri”, “çeviriye yer veren dil öğretim yöntem ve yaklaşımları”, “çeviri sürecindeki aşamalar” ve “yabancı dil eğitimi bölümlerinde çeviri dersleri: sorunlar ve çözüm önerileri” gibi başlıklar altında “Yabancı Diller Eğitimi Bölümlerinde gerekli olan çeviri bilgi, beceri ve sorunları ayrıntılarıyla ele alınır.

Köksal’a göre metne bağlılık ya da serbestlik karşıtlığı anlaşılabilir ve kabul edilebilir bir çeviri öngörülerek aşılabilir. Çeviride sadece anlamsal eşdeğerlikler aranmamalı aynı zamanda ima edilen anlamlar ve estetik etki de aktarılmalıdır. Bir yanda kaynak metnin anlamsal içeriği ve biçimsel görünümü, diğer yanda ise erek dil ile sınırlandırılmış estetik özellikler sistemi vardır. Bu anlayışta ağırlık noktası çevirinin yaratıcı yönü üzerinedir ve onun etkinlik derecesi bilgiyi okura verme gücü ile tanımlanabilir. Köksal, bizde karıştırılan iki kavrama da dikkat çekmektedir; “çeviri” ve “yorumlamak”. Bu iki kavram arasındaki farkı Seleskovitch’in bir benzetmesine dayanarak açıklamaktadır. Seleskovitch yorumlamayı “tablo yapmaya” çeviriyi ise “fotoğrafa” benzetmiştir. Ona göre fotoğraf, sözcükleri anlamlarını açıklama girişiminde bulunmaksızın kopya eder; tablo ise, anlamı bulmaya ve bildirimini taşımaya çalışır ve nesneyi ressamın kendi gözlüğüyle gördüğü şekilde yansıtır.

Doktora uzmanlık alanı açısından da çeviri eğitimi üzerinde çalışan Dinçay Köksal’ın **“Çeviri Eğitimi. Kuram ve Uygulama”** kitabının yabancı Diller Eğitimi bölümlerindeki çeviri dersleri bağlamında önemli bir boşluğu dolduracağını inanıyoruz.

Kaynakça

Balcı, T. (1999) Eğitim fakültelerinin yabancı diller eğitimi bölümlerindeki çeviri derslerinin çeviri uzmanlarınca verilmesi ve ölçme değerlendirme üzerine. **TÖMER Dil Dergisi**, 85, 5-13.